

ÖDETS LEK

ROMAN AF
HERMAN BJURSTEN.

(Forts. från förra numret).

— Lika godt hvem som skrivit det, — återtog Mauritz dystert; — nog af, du har betjenat dig af detsamma.... Det var en nedrig, en afskyvärd handling.... Du har dermed i ett slag krossat tvänskyldiga hjertan....

— Rår stormen för, om han krossar blommorna på marken.... Rår gamen för, att han följer sin natur och griper sitt rof?

— Tyst! — utbrast Mauritz med en ton så hötande, att Eberhard plötsligt förstumades; — sök ej längre dessa ömkliga ursäkter.... De döda mig ej mer.... Om det icke finnes en Försyn.... så finnes det dock en straffande och belöande Gud....

Eberhard darrade....

— Ja, — fortfor Mauritz, — det finnes en Gud, som skrivit sin lag i samvetet.... som gifvit oss sitt ord till ledning i livets mörker.... Jag förnekar honom icke.... om än den dystra öfvertygelsen tränger sig på mig, att han öfvergifver sina barn.... De förbyrlers, dem vi begå af svaghet eller oförstånd, skall denne Gud icke tillräkna oss.... men dem vi med kall öfverläggning, nedtydande samvetets röst, föröfva.... dem skall han straffa med evighetens kval....

Det onda går segrande genom världen.... jag nekar det icke.... jag kan icke neka det, då jag betraktar kedjan af de händelser jag öfverlevat.... Gud ålskar oss icke.... och huru skulle han kunna ålska människan, den eländigaste af alla de varelser han skapat?... Han har satt oss hit i världen och sagt: Le!.... Det finnes en lag som säger dig hur du skall leva.... Ve dig, om du ej följer honom!

Detta är all.... Mer har han icke gjort för oss.... Ödet herskar för resten....

Sådan är den fatalism, till hvilken jag bekänner mig.... Mellan denna tro och en bättre, ljusare, trostrikare har jag slitits hela min lefnad igenom.... Jag har aldrig sagt: Det finnes ingen Gud, men jag har sagt: Det finnes ngen försyn.

Det finnes ingen Försyn, ty om den funnes, skulle icke det goda evigt duka under på jorden.... Men det finnes en Gud, ty om den icke funnes, så skulle det onda, segrande i tiden, förblifva osträffadt, och det goda, dukande under i tiden, förblifva obelöadt....

Sådan är min fatalism.... Det är en dyster lära, jag medger det, men den tillintetgör dock hvarken sedelagen eller religionen....

Men din tro.... hurudan är den? Du säger: Allt är slut med detta lifvet.... det kommer ingen som skall fördra oss till räddskap för våra handlingar.... Dygden är blott en illusion och därar äro de, som ej följa sin sinlighet och sina passioner....

Detta är icke fatalism.... det är ateism. Olyckligt.... i denna tro har du insöft dig.... med den har du drått dig sjelf och nedtystat hvarje rop af den röst, som varnade inom dig.... Med den till grundval har du uppfört en byggnad af sofismer, som skall störta tillsammans en gång, då reflexionen lärt dig att inse grundvalens falskhet....

Och då.... ve dig! Sönderlitande skola dina kval, din förtvifla vara.... Blodstårar skola då brinna ditt hjerta....

— Tror du?... sade Eberhard med ihälig ton....

— Ja, jag tror det.... och mins mina ord: Vid din dödsbädd skola inga fridens englar vakta.... Fortärdt af kval, förkolnadt af lidelser, skall ditt hjerta brista och blodiga spöken skola förfölja ditt slocknande öga....

Och dessa spöken äro dina minnen. Eberhard hade sjunkit ned på stolen och be-täckt sitt ansigte med händerna.

Ännu en gång var han ett rof för de gräsligaste själsmarter.... ännu en gång kände han fu-rierns gissel.

— Om det vore sant, — denna tanke trängde sig på honom, — om det ändå finnes en Gud!....

Mauritz kände att han träffat brodern djupt.... Han såg hans marter, och hans sargade hjerta njöt för första gången hämdens tillfredsställelse.

Men kufvande sin sinnesrörelse lyfte Eberhard åter upp sitt hufvud och yttrade kallt:

— Mauritz Stjernekrantz.... antag det namn, som med rätta tillkommer dig.... Den del af arvet efter vår far, som lagen tillerkänner dig, skall jag utan invändning atträda åt dig, utan att någon process skall behövas.... jag har tillräckligt ändå, särdeles om jag tager i beaktande den hemgift, som jag får med Isabella.

— Och du tror, att hon skall blifva din? — sade Mauritz, som vid denna tanke kände hela sitt hat vakna med fördubblad styrka.

— Nu har hon intet annat val.

— Du misstar dig, ännu återstår ett medel.

— Hvilket?

— Döden!

— Bahl! Hon skall icke döda sig....

— Jag vet icke hur hon skall göra.... men om jag såge henne rikta dolken mot sitt bröst, så skulle jag icke hindra henne.

— Men om hon föredrager att blifva min maka, — återtog Eberhard, — skall du väl då lägga hinder deremot?

— Nej, hon skall få välja hvilketdera hon vill.... dig eller döden....

— Godt.... Och nu, säg hur du vill med namnet och förmögenheten.... Den egendom vår far efterlemnade, utom fideikommisset, upp-går i värde till en half million.... Hälften af denna summa tillhör således dig enligt lag.... jag kan icke bestrida det.... Vill du hafva nå- gon af mina egendomar, så tag hvilken som helst med undantag af Odensvik, som är sjelfva fidei-

kommisset.... återstoden skall du erhålla i pen-ningar och vaxlar....

— Ditt namn vill jag icke bära, — afbröt den unge mannen med en åtbörd af förakt.... Så- som Mauritz Sterner har jag vunnit rykte och framgång.... och så skall jag heta till min död.... så hette min mor.... men hennes mördare hette Stjernekrantz.

— Som du behagar, — återtog greffen kallt. Och hvad beslutar du i afseende på arvet?

— Jag ämnar om några veckor anträda en re- sa. Jag önskar att af dig erhålla dertill erforder- liga medel.

— Du skall få så mycket du behagar.

— Godt!.... Det öfriga kan stå inne hos dig till min återkomst....

— Som du vill.... Och om du behöver pen-ningar derute, så skall jag gifva dig vaxlar på ut-ländska hus.

— Vi skola tala derom en annan gång.... Nu farväl!

— Ännu ett ord: vill du flytta hit till Odens- vik, medan du vistas i trakten, så står öfra vå-ningen till din disposition.

— Nej tack, — sade Mauritz med afsky, — jag bor bra på min vindschkammare i prestgården.

De båda bröderna åtskildes, sedan de vaxlat ännu en dyster blick med hvarandra.

Han skall icke motarbota mitt giftermål med Isabella, — sade Eberhard för sig sjelf, då Mauritz aflägsnat sig. — Godt!.... de pennin- gar, jag nödgas afstå till honom, återfår jag så- ledes med henne.... och äfven dessförinnan är jag rik nog.... det vet jag, fast jag just icke har mycket reda på mina affärer....

II.

Fatalisten.

Det var åter afton.

Stödd mot stammen af en gran stod Mauritz vid mordenmonumet, på samma ställe, der han njuvit den flyddä kärlekens korta men berusande dröm.

Hur annorlunda nu mot då!

Då hade hans bröst varit uppfyllt med lyck- saliga känslor.... hans hjerta hade klappat af sällhet och hopp.... och i ljusa bilder hade framtiden tagit form hans öga....

Han hade funnit sin anade brud.... sin ungs- doms drömda älskarinna.... och med tjustring hade han tryckt henne i sina armar. Och nu.... hvad var det?

En sönderrifven illusion mer.... en kort vär- dröm, bortjagad af ödets oblidliga makt....

Samtalet med Eberhard och Angelas fasans- fulla historia hade gifvit sista slaget åt Mauritz' tro på Försynen.

På Gud kunde han icke tvifla, oakadt han i första utbrottet af sin vilda förtviflan känt sig frestad dertill....

Men Gud var för honom icke mera hvad han förut varit.... icke mera hans moders Gud.... Han var blott en domare, en sträng, oblidlig her- skare, som i vrede vände sig bort från ver- den, låtande ondskan obehjadt rasa....

På hade lidit så mycket som Mauritz, få hade sett sina drömmar, sina förhoppningar så grymt gäckade som han.... Hvarje gång han sett en glädjens ros uppspira på sin stig, hade stormen genast förhärjande farit deröfver....

Han hade ålskat sin mor med sonlig kärlek.... och den blinda hade förlöbt i hans armar.... Han hade ålskat Helena med en broders om- het.... och han hade sett hennes oskuld duka under för förförarens gift.... Han hade ålskat Isabella med den första kärlekens lidelsefulla värma.... och denna blomma, den härligaste, hade vissnat vid den nedrige bedragarens bröst.

Han hade sett sig gäckad såsom son, bror och älskare.

Han hade ingenting mer att lida.... kunde icke såras djupare.

— Hvad är lifvet? — sade han nu för sig sjelf, i det han dystert stirrade framför sig på den af männen matt belasta vägen; — en lek af ödets blinda makter, dem Gud lösläppt i vrede öfver menskligheten.... en dunkel gåta, som endast döden löser.

Och hopp, tro, kärlek och lycka.... hvad äro de?... Idel illusioner, som gäckat oss en minut, likt hägringar af Afrikas öknar!....

Ideen dukar under.... det är en dyster lära, men sann.... Hvarhelst vi blicka omkring oss, se vi lasten hedrad, dygden förtrampad, det usla fröande sig, det härliga fortviflande likt bro- den, som förkvalvas af ogräs....

Jag har genomkämpat många stormar och hållit mig upprätt vid detta minne, som likt en stjerna belyst min stig.... minnet af min mor.... Nu förmår jag det icke mer.... må du för- låta mig, saliga skugga!

— Du sade: hata icke.... älska!.... Det är ordet till livets gåta.... källan till den högsta fröjd, som bjuder sin svalka åt törstande läppar.... älska därför, min son!

Välän, min mor.... jag har ålskat och blif- vit grymt bedragen.... Nu hatar jag, ty jag kan icke annat....

Nej, jag kan icke annat, — fortfor den unge mannen i vild förtviflan, i det han blickade upp mot den dunkla natthimmelen; — om det är ett brott, så förlåt mig det, stränge herskare öfvan stjernorna.

Jag vill icke hämnas.... nej, ty det finnes en domare.... men hatet, det vilda, det rasar i min själ, kan jag icke befälla....

Jakob Krons dotter Georg Ehrenstams frilla, Isabella förförd af Eberhard Stjernekrantz.... och man vågar säga att Gud ålskar människorna och beskyddar oskulden!....

Och Angela.... min syster.... ha, ha!.... Jag har också haft en syster, men hennes skuldra ver betecknad med en ros, omvändad af en orm, sinnebild af fransmannens kärlek och hämd....

En ros, omvändad af en orm.... är icke detta en sinnebild för lifvet?... Kring dess härliga-

ste rosor slingra sig hatets ormar, och den dag som faller på deras blad är gift....

Men tyst!.... någon kommer....

Mauritz drog sig tillbaka i skuggan af trä- det, mot hvilket han lutat sig.

Ett ensamt fruntimmer närmade sig stället, der den unge manen stod. Mådens sken belyste de bleka anletsdragen af Isabella Ehrenstam, som vacklade fram till mordenmonumet och satte sig på en af stenarne vid dess fot.

Den unga flickans mörka hår var utslaget och fladdrade vildt för vinden.... hennes öga, i hvilket en förtviflan, som närmade sig vansinne, låstes, stirrade mekaniskt omkring i den tomma rymden.

Slutligen knäppte hon sina händer tillsam- man och knåbojde på marken.

— Fader i himmelen, — sade hon sakta, — du har straffat mig hårdt.... men jag vågar dock fly till din nåd.... jag vågar hoppas, att du ej skall förskjuta min ande, då den klappar på din dörr, om den också kommer före den tid, då du kallar honom....

Här, på detta ställe, der jag drömde kärlekens flygtiga dröm, vill jag bedja till dig, o Gud!.... Här vill jag hvarje afton knåboja för dig under den korta tid, som ännu återstår mig på jorden, och anropa dig om förlåtelse för det jag icke längre eger mod att leva....

Mauritz hörde icke något mer, ty Isabellas röst dog bort.... hennes läppar slöto sig.... men hon bad dock i tysthet.... bad länge.

Ändtligen uppsteg hon och aflägsnade sig långsamt, tagande vägen åt hemmet.

— Hon ämnar döda sig.... Mon har icke nå- got bättre val.

En ny vandrare uppträdde på vägen.... Det var Jakob Kron.

Äfven han gick fram till mordenmonumet och satte sig bredvid detsamma, försjunken i tankar.

Mauritz ämnade stiga fram och tilla talen ho- nom, då en tredje person från motsatta sidan närmade sig vägen.

Den unge mannen drog sig åter tillbaka bak- om trädet.

Den person, som nu nalkades, var Holmer. Han kom från en af granngårdarne, hvaräst ett sällskap varit församladt. Af alla hade Holmer sett sig bemödat med ovilja och bitterhet.... med hån och förakt, ty af alla hatades han för det "därhusmessiga företaget med bondskolan".

Detta hade nedstämt hans lynne.... Han gick med ögonen dystert fästa på marken.

Då han hunnit midt framför det ställe, der tiggaren satt, lyfte han upp ögonen och blef ho- nom varse.

Jakob märkte det icke. Med pannan sänkt mot marken satt han kvar orörlig.

Holmer betraktade honom med förvåning. Slutligen gick han fram till honom och lade sin hand på hans skuldra.

Jakob såg upp.

— Hvem är du? — sade Holmer. — Ämnar du tillbringa natten på detta dystra ställe?

— Hvem jag är, — svarade tiggaren, — kan göra er detsamma.... Nog af, jag är en olyck- lig.

— Och hvarför?

Holmers röst var så mild, så kärleksfull, att Jakob mot sin vilja kände sig rörd.

— Hvarför? — återtog han. — Emedan ödet förföljt mig.... emedan människorna hata mig.

— Och hvarför hata dig människorna?

— För mina brott, — sade tiggaren dystert. — Besynnerligt, — sade Holmer liksom för sig sjelf, — och mig.... mig hata de för mina dygder.

Tiggaren skattade vildt.

— Då är det hat, hvarmed ni är belastad, tyngre än mitt, sade han. — Människorna hata väl brott, men den upphöjda dugden hata de ännu bittrare....

— Hvad älska de då? — utbrast Holmer.

— Sig sjelfva.

— Och hvad tolerera de då?

— Lasten.

— Jag börjar tro att han har rätt, — mum- lade Holmer, i det han fortsatte sin väg. — Hvem kan denne olycklige vara?....

Jakob hade uppstigit och aflägsnat sig på samma gång som Holmer, men åt motsatt håll.

Mauritz befunn sig åter allena.

— Människorna uppträda här för att gifva mig lärdomar, — mumlade den unge mannen för sig sjelf, — Den ene hatas för sina brott.... den andre för sina dygder.... ha, ha! så sällsamt.

Skall jag tro den dystra mannens ord, att la- sten är det enda som tolereras?... Ja, af vanliga menniskor.... Undantag gifves, men de äro få....

Bullret af en vagn, som nalkades, störde Mauritz' tankar.

I en öppen landau, dragen af tre frustande springare, låde Georg Ehrenstam och hans bå- da vänner, Örnsköld och Hjertsköld, förbi.... De kommo från en ungarlarmiddag på en af granngårdarne, och uppmärda af vinet skattade de och skämtade glädligt med hvarandra....

Snabb som tanken hade vagnen rullat förbi platsen, der den dystra betraktaren stod....

— Ja, sade Mauritz, besvarande sina egna tankar, — han hade rätt.... Det är endast lasten som smickras, fjäsas och tolereras.

Men väl förständes lasten, då den förgylles af guld.... ty den fattige föraktas för sina laster, lika mycket som han hatas för sina brott.

Detta är då den mensklighet, som peckar på sin upphöjda kärlek.... som vågar hoppas på hans barmhertighet!

Detta är den mensklighet, som fräckt beröm- mer sig af dygder, af upphöjda tänkesätt, af äd- la motiv!

Förbannelse öfver världen!.... Jag hatar henne....

Men modlös skola ej mina olyckor göra mig.... Jag vill icke pjunka.... bättre är då att trotsa.... Välän.... jag vill bjuda mitt öde spetsen....

Det finnes dock någonting, som är ädelt, här- ligt och skönt på jorden.... och detta enda är.... konsten, vetenskapen.

Nåväl de skola trösta mig.... Verkligheten har endast illusioner att bjuda oss.... ett cham- pagnerus, som, sedan det fördunstat, lemnar ei- ter sig en bitter känsla, en vidrig smak.... Jag har känt detta rus.... och nu....

Konsten är det enda sanna, ty dess skönhe- är icke förgänglig.... Det är den enda nåd Gud betett människorna, att han öppnat diktnes verk för dem, hvilas lycka han låtit krossa i verk- ligheten....

Det finnes ett annat sätt, hvarpå den vanli- ga människan söker trösta sig vid stora morali- ska lidanden.... Det är den grofva sinlighetens larmande, döfvande nöjen.... det är det vilda ruset af själmördande orgier.... De söka glöms- ka.... och de finna den för en minut, i bälens letheiska ström eller vid de sömnigt skämtande glädjeflickornas barm....

Jag föraktar detta sätt.... och hvad som hos mig aldrig dö, är min passion för det sköna.

Välän, jag har ej mera något skönt att dyr- ka på jorden.... Jag skall då söka det i en värld, som ligger på gränsen till evigheten.... der är konstens, der är skönhetens värld.

Jag vill dikta, sjunga.... Jag vill icke teckna människorna sådana de äro, ty man vämpes der- vid.... men jag vill idealisera dem.... Jag vill icke kopiera verkligheten, men jag vill förverkli- ga idén.... gifva den form och gestalt, kött och blod....

Detta är den sköna konsten.... den sanna passionen.... Den moderna skolan börjar för- neka henne och släpar vingarne af konstens ge- nius i verklighetens dypolar, för att slå an på massan, på den litterata pöbeln, hvilken ej be- griper idealerna....

Det kan hafva sin nytta med sig.... men skönt är det icke....

Nej, ty verkligheten, om den ej förädlats ge- nom konsten, genomgått dess purgatorium, kan icke ens blifva intressant.... Och huru skulle den kunna det, då icke någon försonande prin- cip går genom det hela?

Ödet herskar blinde.... välän! Jag vill tro på ödets makt i tiden och Guds dom i evighe- ten....

Tviflande jag på det förre, så vore jag blind.... och tviflade jag på det senare, så skulle jag, som Eberhard, blifva en afskyvärd, en djefvulsk brottsling....

Mauritz hade under denna monolog, hvilken bättre än allt annat visar den ståndpunkt, på hvilken han för närvarande stod i religiös hän- seende, långsamt aflägsnat sig från skådeplatsen för aftonens tilldragelser och inom kort uppnått prestgårdens....

Vi upprepa det.... vi skriva icke någon ad- vokatur för fatalismen.... men vi hysa medli- dande med Jakob Kron och vi förlåta Mauritz....

Eberhard, den tredje typen, fatalist, icke ge- nom en långsamt mognande och genom händel- sernas oblidliga makt framtvingad öfvertygelse, utan blott af behof att finna en tillflykt mot en ånger, som eljest skulle sönderslitit honom, — med honom hysa vi hvarken deltagande eller öfverseende....

III.

Förberedelser.

En vecka hade förlutit.

Mauritz hade icke återsett Isabella, och lik- väl var tanken på henne det enda som kvarhöll honom i trakten. Han ville först se huru henne öde utvecklade sig, innan han anträdde den utländska resa, han beslutat företaga.

Han ålskade henne ännu lika varmt, lika pas- sionerat som någonsin, och han kände att hans hjerta fått ett oläkligt sår.

Han ålskade henne, — säga vi, — och han skulle velat rifva hjertat ur sitt bröst, om han dermed kunnat återköpa hennes sinnesfrid och lugn.... Han hade aldrig anklagat henne, al- drig vredgats på henne.... och hur skulle han kunnat det? Om hon hade fallit, så hade hon ju fallit blott för sin kärlek till honom, hvilken hon trodde sig sluta i sina armar, då hon omfamnade Eberhard.

Det var icke ett brott, — Mauritz bedömde det icke så, — det var en olycka, som skiljde de- ras hjertan.... Isabellas själ var för honom li- ka ren, lika helig och älskvärd som förut.... Det ändliga i hans kärlek till henne lefde kvar.... det var blott det materiella i kärleken, sjelfva egandet, som blifvit omöjligt.

Ja, ty bladen i hennes liljekrans hade fallit, utan hennes förvällande, bortblåsta af lidelsens, hämdens, svartsjukans giftiga vind.... De hade fallit vid beröringen af denne afskyvärde, som slumpen gjort till hans bror.

Utän hennes förvällande, — ja, ty Mauritz insåg mer än väl, att hennes förtviflan vid den förment älsklingsens grymma ord, hennes halft sanslösa tillstånd och den till ytterlighet stegra- de passion, som brände hennes blod, gifvit Eber- hard medel i hand att röfva hennes värmlösa oskuld, snart sagt utan hennes medvetande....

Detta insåg Mauritz och därför hade han ic- ke ett ögonblick fördömt henne.... Det var blott kroppen som var befläckad.... hennes andes vingar voro i hans ögon lika skära som förut.... hon var för honom ännu denna rena, oskyldiga jungfru, som han ålskat och hvilken han ännu ålskade....

Öfver den nedrige, som bedragit henne och under hennes eget namn stulit hvad världen kallar hennes dygd — öfver honom ensam hvilade för- bannelsen....

(Forts.)

Sju

Sjukdomar förorsakade af mässling.

Dr. Miles' Restorative Tonic och

Nervine kurerade efter tret- tio-ett år.

"Jag var en frisk ung man Ende till Pe- bruary 1865. Då mitt Regimente var förlagdt i Camp Randall på jag mässling och sedan var jag aldrig frisk förrän jag tog Dr. Miles' Restorative Nervine och Tonic år 1890. Lika- såre sade mig, att det kom sig af leverns svårhet. Jag vet ej hur många läkare jag behandlat mig, men jag har förskäat alla tillräckligt. Att hufvudvärk, reumatism, mässling, "lag fever", Astma och kronisk diarré, alla dessa sjukdomar hafva varit angripit mig. Tack vare Nervine och Tonic är jag nu all- delat frisk. Jag har också använt Dr. Miles' Anti-Pain Pills med god resultat, och jag anser Dr. Miles' Remedies alldeles fullkom- liga."—Rev. Hiram Bender, Sparta, Wis.

"Jag önskar säga några goda ord om Dr. Miles' Restorative Nervine. Jag har lidit mycket af insomnia sedan jag ingick vid en annan tidning, och har därför förskäat mig- medel, men utan framgång. Jag blif slutligen öfvertälad af en apoplektisk, en god vän till mig, att försöka Nervine. Jag kan förskära, att jag ej gjort mig mycket god, men bländad, då jag känner mig mycket trött och nervös, tager jag det igen, ty jag har alltid ett lidet i hufvud efter på hvar. Det giver mig alltid önskad sömning."—A. Hugen, Publisher "Daily Free Press", Milwaukee, Wis.

Alla Apoplektiska sälls och gerastera första baskan af Dr. Miles' Remedies. Sänd efter ett bok om nervös och sjukdomar. Adress Dr. Miles Medical Co., Elkhart, Ind.

YOUR FORTUNE TOLD FREE

Send to Cents Primärke med Fed- sels Dato, og jeg vil sende Dem en Be- skrivelse over Dens Liv fra Yngsten til Gravens. Alt om Forretninger, Kjøbhandel, Offentlige og Hjemlige Forhold af den største Nytte og Interesse. For- sending og Tilfredsstillelse. LEO AMM, 710-712 St. Fourth Street, Minneapolis, Minn.

Folk, som har Pengar....

tit ett placera i land, hvarigenom kap- talet kan fördubblas på ett par års tid, med en öfverflöd af nöjande upplysningar till Box 268 Oakland, Stanislaus Co., California.

Oerhördt goda vilkor